

FRA SYVENDE FAR I HUSET (6)

Nödvändigt växelbruk

Stewe Claeson

Jag tänker använda denna spalt till att, nu 80 år gammal, tala om mig själv – men jag gör det faktiskt bara för att kunna visa på en viktig princip som rör allt folkhögskolearbete jag känt till.

Jag tillbringade fyrtioett år i folkhögskolan, trettiofyra av dem som rektor, jag bodde alla de fyrtioett åren på skolområdet; det är lätt att föreställa sig att jag skulle kunna ”gå in i väggen” eller ätas upp av arbetet. Men tidigt, eftersom jag före folkhögskolelivet börjat skriva och vara konstnärligt verksam, riktigt tidigt beslöt jag mig för att leva ett dubbelliv. Jag lade ned mycket av min kreativitet i skolan, i första hand roade det mig att skapa nya linjer, finna nya verksamheter för nya grupper av människor, och ständiga och långa samtal med alla typer av kursdeltagare upptog stor del av mitt liv. På sätt och vis är dessa samtal mitt livs viktigaste kunskapsmassa.

Men när jag till sist gick hem för dagen blev jag författare och översättare. Skolarbete, papper från kontoret, tog jag aldrig med hem. Istället höll jag under många år de två världarna så separerade från varandra som det bara var möjligt. Jag minns hur elever förvånat kunde komma in till mig och säga att de hittat böcker av mig på biblioteket och jag minns, långt senare, kanske kring sekelskiftet, hur en av mina författarkolleger i Lyrikrådet frågade om jag fortfarande arbetade i folkhögskolan. ”Det händer”, minns jag att jag svarade. Först när min förläggare tyckte det var häftigt att påpeka detta dubbelliv och nämnde det på böckernas flikar blev jag tvungen att vidkännas växelbruket.

Det finns en berättelse som jag ofta tänker på när jag får frågan om mitt liv som både folkhögskolerektor och författare och översättare – och det sker när den amerikanske diktaren William Carlos Williams kommer på tal (och sedan lång tid kommer han på tal kanske mer än någon annan eftersom jag tillbringat så mycket tid med USA:s lyrik och snart sagt alla i dag verksamma amerikanska lyriker har ett förhållande till honom.).

WCW debuterade 1909 och dog i början av 1960-talet, med ett mycket stort antal böcker bakom sig. Men under

hela sitt liv var han verksam som barnläkare i New York, bodde i samma hus i ett femtiotal år på andra sidan floden i Rutherford, New Jersey, en adress som idag är lika bekant för den läskunniga amerikanska allmänheten som Mårbacka eller Ulvik är för oss nordbor, och dagligen reste han in till sin mottagning; hans liv innehöll mycket få ledigheter, han gjorde få utlandsresor och först på äldre dagar en del uppläsningsturnéer, det var allt. Hans författarskap innehåller självfallet mycket som anspelar på detta liv i medicinen. Men hans stora insats ligger på andra områden än det fackliga innehållet – han förnyade den amerikanska poesin genom ett ensträvt hävdande av att vilja vara begriplig i en tid då inte bara Eliot och Pound utan också Stevens och Moore gjorde poesin till en allt smalare angelägenhet i gemene mans liv. Men anekdoten som jag så ofta får i tankarna när någon undrar över hur jag fick två liv att gå ihop är denna – hur sann den nu kan vara: – det berättas hur han med en patient framför sig plötsligt kunde ta upp receptblocket och med bekymrad min börja göra anteckningar, och man kan liksom se patienten vänta, medan doktorn gör en livsavgörande notering om hälsotillståndet. Och sedan, hur han hemma hos Flossie, hustrun, och sönerna, under kvällar och helger bearbetade dessa anteckningar, som alls inte var medicinska utan i själva verket språkliga uppslag, formuleringar som slagit honom, iakttagelser han inte ville glömma, kuriösa metaforer eller överraskande vardagsuttryck som fötts i det dagliga arbetet. Helger och kvällar var han diktare. På dagarna omtyckt och noggrann barnläkare – på kvällarna förnyare av den amerikanska lyriken. Lyriken hade glädje av att hans arbete hela tiden korrigerades av den så kallade verkligheten, och han kom frisk och utvilad till arbetet varje morgon, efter att ha vistats i – det kreativa. I skapandet.

Exemplen kan mångfaldigas. Wallace Stevens var i hela sitt liv försäkringsman, men på promenaderna till och från arbetet och hemma på kvällarna skrev han poesi. Också idag en av klassikerna. På kontoret visste man inte mycket om det.

Lite likadant tycker jag att jag hade det.

Idag är jag säker på att mitt författarskap mått bra av detta ständiga inflöde av verkligt liv, verkliga människor och verkliga livsfrågeställningar. Det är svårt att uppfinna händelser och personer som kan bräcka verkligheten när det gäller överraskningar, lycka eller hemskheter. Så säger man ju rent ordspråksmässigt; att verkligheten överträffar dikten. Jag menar att jag varit lyckligt lottad som i mitt liv ständigt konfronterats med hur livet faktiskt gestaltar sig för dem som lever samtidigt som jag.

Och jag är på samma gång fullkomligt övertygad om att mitt folkhögskolearbete mätte bra av att jag gjorde annat än bara läste Folkbildningsrådets propåer. Att jag hade ett liv utanför skolans. Att jag, som William Carlos Williams, kunde komma utvilad och entusiastisk till arbetet varje morgon – därför att jag kvällen innan, helgen innan, varit på besök i det starkaste människan uppfunnit: det kreativa.

Vilka lärdomar kunde jag dra av detta? Tja. Jag minns en kollega som hörde mig berätta om hur jag inrättat mitt liv och som – kanske litet nedlåtande – sa att det varit viktigare med Williams läkararbete än det där diktskrivandet. Kanske skulle jag ha gjort ännu större nytta i folkbildningen om jag inte använt tiden till att ”hitta på”. Jag får lust att avsluta denna korta spalt med ett par rader av Williams – och bara för skojs skull väljer jag min egen översättning, gjord en folkhögskolekväll i Malung för länge sedan:

/---/ Se på det
som gäller för nytt.
Där finner du inget nytt, men i de
föraktade dikterna.
Det är svårt
att lära något nytt av dikter,
men folk dör varje dag, olyckliga,
av brist på vad som finns där. /---/